Η άκαιρη λύπη (Αγ. Γρηγόριος Παλαμάς)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 21 Ιουλίου, 2011

Από την ΚΘ' ομιλία του Αγ. Γρηγορίου (P.G. 151, 364-376) στο Ευαγγέλιο του Ματθαίου της ΣΤ' Κυριακής για την «κατά Θεόν λύπη»

Όσοι αμαρτήσαμε έχουμε ανάγκη πάλι από τη λύπη και τον πόνο της μετάνοιας για τα αμαρτήματα που έχουμε διαπράξει. Πρέπει να μετανοήσουμε και να πέσουμε στα γόνατα, για να ακούσει καθένας μας μυστικά μέσα στην καρδιά του, όπως ο Παράλυτος του Ευαγγελίου, «***έχε θάρρος, τέκνο***». Και έτσι, αφού πληροφορηθεί η καρδιά μας ότι έχουμε λάβει τη συγχώρηση, **να μεταστρέψουμε τη λύπη σε χαρά**. Διότι αυτή είναι η λύπη, το μέλι το πνευματικό, που θηλάζουμε εμείς από τη στερεά πέτρα, σύμφωνα με το αποστολικό ρητό: *«ΕΘήλασαν μελί από πέτρα» (Δευτ. 32, 13) «η δε πέτρα είναι ο Χριστός» (Α' Κορ. 10, 4).*

Να μη σας κάνει όμως εντύπωση που αποκάλεσα τη λύπη «μέλι». Γιατί αυτή είναι η λύπη για την οποία ο απόστολος Παύλος λέει: *«**Η κατά Θεόν λύπη προκαλεί αμεταμέλητη μετάνοια για τη σωτηρία**» (Β' Κορ. 7, 10).* Όπως δηλαδή σ' αυτόν που έχει τραυματισμένη γλώσσα το μέλι θα του φανεί πικρό -αλλά όταν θα θεραπευθεί θα αλλάξει γνώμη,- έτσι και ο φόβος του Θεού προκαλεί λύπη στις ψυχές που είναι δεκτικές του Ευαγγελικού κηρύγματος. Όσο καιρό οι ψυχές αυτές έχουν ανοικτά τα τραύματα των αμαρτιών τους, αισθάνονται λύπη. Όταν όμως ελευθερωθούν απ' αυτά δια της μετανοίας, νιώθουν εκείνη τη χαρά, την οποία εννοεί ο Κύριος όταν λέει: *«η λύπη σας θα μεταβληθεί σε χαρά» (Ιωάν. 16, 20)*. Ποιά λύπη; Ασφαλώς εκείνη που αισθάνονταν οι Μαθητές στο άκουσμα ότι θα στερούνταν τον Κύριο και Διδάσκαλό τους. Τη λύπη εκείνη που αισθάνθηκε ο Πέτρος όταν Τον αρνήθηκε. Δηλαδή τη λύπη που αισθάνεται ο κάθε πιστός όταν μετανοεί για τις αμαρτίες, για τις ελλείψεις του στην αρετή, πράγμα που οφείλεται στη ραθυμία του.

Και εμείς λοιπόν, όταν πέφτουμε σε τέτοιου είδους αμαρτίες, να λυπούμαστε και**να κατηγορούμε τους εαυτούς μας και όχι κάποιον άλλο**. Άλλωστε, ούτε τον Αδάμ, όταν αθέτησε την εντολή του Θεού, τον ωφέλησε η μετάθεση της ευθύνης προς την Εύα, αλλά ούτε και την Εύα τη βοήθησε το ότι επέρριψε την ευθύνη στον αρχέκακο όφι. Κι αυτό, γιατί εμείς έχουμε πλασθεί από τον Θεό ως **αυτεξούσιοι**· και έχουμε λάβει το ηγεμονικό της ψυχής ως **εξουσιαστική δύναμη κατά των παθών**. Δεν έχουμε λοιπόν κανέναν που να κυριαρχεί επάνω μας και να μας αναγκάζει σε υποταγή.

Αυτό θεωρείται κατά Θεόν σωτήρια λύπη: Το να κατηγορούμε τους

εαυτούς μας, και όχι κάποιον άλλο, για όσα πλημμελήματα διαπράττουμε. Να λυπούμαστε για τον εαυτό μας και να ειρηνεύουμε με τον Θεό με την κατάνυξη και την εξομολόγηση. Αυτή την **αυτομεμψία** και κατάνυξη επέδειξε ο **Λάμεχ**, ο οποίος εξομολογήθηκε ενώπιον όλων την αμαρτία του, κατέκρινε τον εαυτό του και τον θεώρησε περισσότερο ένοχο από τον Κάιν, σύμφωνα με την Αγία Γραφή που λέει: *«Για τον Κάιν προβλεπόταν τιμωρία επτά φορές, και για τον Λάμεχ εβδομήντα* επτά» *(Γεν. 4, 24).* Έτσι, αφού πένθησε τον εαυτό του ως ένοχο, με την βαθιά του κατάνυξη και την ομολογία της αμαρτίας του, **διέφυγε από την καταδίκη του Νόμου**, όπως είπε αργότερα και ο Προφήτης: *«Ομολόγησε εσύ πρώτος τις αμαρτίες σου για να δικαιωθείς» (Ησ. 43, 26).* Αυτό επιβεβαίωσε αργότερα και ο Απόστολος, λέγοντας: *«Αν εμείς κρίναμε τους εαυτούς μας, δεν θα κρινόμαστε» (Α' Κορ. 11, 31).*

*

Πρώτος λοιπόν ο Λάμεχ αναφέρεται ότι απέφυγε την καταδίκη του Νόμου, διότι μετανόησε και λυπήθηκε για την αμαρτία του. Έπειτα από αυτόν, συμπεριφέρθηκαν, κατά τον ίδιο τρόπο, και οι **Νινευίτες**, λαός πολύς και πόλη μεγάλη. Αυτοί μάλιστα είχαν τη βεβαιότητα ότι θα ξεπεράσουν την καταδίκη τους με τη λύπη και τη μετάνοια, όχι μόνο όταν συνειδητοποίησαν την αμαρτία τους, αλλά και όταν άκουσαν από τον προφήτη Ιωνά την απόφαση του Θεού που έλεγε: *«Ακόμα τρεις ημέρες και η Νινευί θα καταστραφεί» (Ιωνά 3, 4).* Ακουσαν λοιπόν οι Νινευίτες και πίστευσαν. **Δεν έπεσαν στο πονηρό και δαιμονικό βάραθρο της απογνώσεως**, ούτε φόρτωσαν στις καρδιές τους **το λίθο της πωρώσεως**. Αλλά είπε ο ένας στον άλλο: *«**Ποιός ξέρει, μπορεί να αλλάξει απόφαση ο Θεός και να μας ελεήσει, ώστε να μην καταστραφούμε**» (Ιωνά 3, 9).* Έτσι **εγκατέλειψαν την πονηρία και τις αμαρτωλές συνήθειές τους**. **Κήρυξαν γενική νηστεία**, φόρεσαν μικροί και μεγάλοι, ακόμα και ο βασιλιάς τους, σάκκους, έριξαν πάνω τους στάχτη. Έμειναν ακόμα και τα βρέφη χωρίς τροφή, γιατί, όπως φαίνεται, λησμόνησαν από τη **λύπη** τους οι μητέρες να τα θηλάσουν, σύμφωνα μ' αυτό που λέει και ο Ψαλμωδός: *«Από τη φωνή του στεναγμού μου λησμόνησα να φάω τον άρτο μου» (Ψαλμ. 101,5 και εξ.).* Και όχι μόνο οι άνθρωποι, αλλά ακόμα και τα ζώα τα άφησαν, **εξαιτίας του πένθους τους**, νηστικά και απότιστα, κλεισμένα στα μαντριά τους. Έτσι, ζώντας όλοι στην ατμόσφαιρα της **σωτήριας λύπης** και του πένθους, **απέφυγαν τις ολέθριες συνέπειες της αμαρτίας τους** και βρήκαν συγχώρηση και έλεος από τον Θεό.

Επειδή λοιπόν, αδελφοί μου, και η δική μας ζωή περνάει σχεδόν ολόκληρη μέσα στην αμαρτία, οφείλουμε κι εμείς να λειτουργήσουμε τη σωτήρια αυτή λύπη που γεννιέται από τη μετάνοια. Γιατί αν δεν κάνουμε αυτό, τότε, καθώς λέει ο Κύριος, *«οι Νινευίτες θα μας κατακρίνουν κατά την ημέρα της κοινής*

αναστάσεως» (Ματθ. 12, 41). Κι αυτό, γιατί εκείνοι μετανόησαν με το κήρυγμα του Ιωνά, ενώ **εμείς δεν μετανοούμε με το λόγο του Κυρίου μας Ιησού Χριστού** , ο Οποίος είναι και ο Θεός του Ιωνά.

Ο Ιωνάς, επίσης, δεν κήρυττε μόνο μετάνοια, αλλά μιλούσε και για τις βαριές συνέπειες της αμαρτίας τους, δηλαδή για καταδίκη και για θάνατο. Ο Χριστός όμως **ήλθε για να έχουμε ζωή** και κάτι περισσότερο ακόμα: Για να απολαύσουμε τη **Θεία Υιοθεσία** και την **Ουράνια Βασιλεία**.

Ο Ιωνάς, με το κήρυγμά του, δεν υποσχόταν Βασιλεία Ουρανών. Ο Χριστός όμως, κηρύττοντας μετάνοια, μας υπόσχεται Βασιλεία Ουράνια. Ταυτόχρονα, **μας προλέγει τη μέλλουσα συντέλεια του κόσμου**, λέγοντας: *«Όπως οι άνθρωποι της εποχής του Νώε απολάμβαναν τα σωματικά αγαθά με άνεση και χωρίς φόβο, και ξαφνικά ήλθε ο κατακλυσμός και τους αφάνισε όλους, έτσι θα συμβεί και στη συντέλεια, γιατί παρέρχεται το σχήμα αυτού του κόσμου» (Α' Κορ. 7, 31).*

Ο Ιωνάς απειλούσε τότε τους Νινευίτες με **καταστροφή φθαρτών πραγμάτων**, αλλά δεν τους μίλησε για **φοβερό βήμα** και **αδέκαστη Κρίση** ούτε βέβαια για το **πυρ το άσβεστο** ούτε για **ακοίμητο σκώληκα** ούτε για **σκότος εξώτερο** ούτε **τριγμό των οδόντων** ούτε **πένθος απαράκλητο**. **Ο Κύριος όμως, παράλληλα με αυτά, είπε ότι όσοι δεν λυπηθούν για τις αμαρτίες τους εδώ και δεν κλαύσουν, αυτές τις συνέπειες θα τις γευθούν μετά τη συντέλεια του κόσμου**, η οποία δεν θα λάβει χώρα σε τρεις ημέρες, όπως κήρυττε τότε ο Ιωνάς, αλλά μετά από πολύ χρόνο. Και αυτό θα γίνει από την **απέραντη μακροθυμία** του Χριστού.

Η μακροθυμία λοιπόν του Θεού σε οδηγεί, αδελφέ μου, σε μετάνοια και λύπη. Πρόσεχε όμως, μήπως, από τη σκληρότητά σου και την ανάλγητη καρδιά σου, *«θησαυρίσεις για τον εαυτό σου οργή* *κατά την ημέρα της συντέλειας και της δικαιοκρισίας του Θεού» (Ρωμ. 2, 5).* **Διότι ο Κύριος θα αποδώσει στον καθένα κατά τα έργα του**.

Σ' εκείνους που ζητούν, με τη ζωή της μετάνοιας και της υπομονής, με την οδύνη και συντριβή της καρδιάς, την άφεση των αμαρτιών τους, θα δώσει ο Κύριος χαρά και ανάπαυση, ζωή αιώνια και βασιλεία άρρητη. Σε όσους όμως παρέμειναν στην ζωή ανάλγητοι και αμετανόητοι, θα έλθει θλίψη και στενοχώρια αφόρητη και επιπλέον, ατελεύτητη κόλαση.

*

Ο προφήτης Δαυίδ επίσης αναδείχθηκε στήλη «*της **κατά Θεόν λύπης***». Και

μάλιστα, στήλη που ζει και διακηρύττει την αξία της σωτήριας λύπης και της κατανύξεως. Διότι αυτός κατέγραψε και την αμαρτία που διέπραξε, αλλά και το πένθος προς τον Θεό και τη μετάνοια που ο ίδιος επέδειξε, καθώς και το έλεος που δέχθηκε από τον Θεό. Αυτός λέει στον Ψαλμό: *«Είπα, θα εξομολογηθώ ενώπιον του Κυρίου την ανομία μου, και Συ συγχώρεσες την ασέβεια της καρδιάς μου» (Ψαλμ. 31, 5).* Εννοούσε βέβαια ως ασέβεια τη ρίζα της κακίας, το ένοικο πάθος και ως ανομία την έμπρακτη αμαρτία. Γι' αυτήν, αφού την έκανε σε όλους γνωστή, θρήνησε και πένθησε. Έτσι βρήκε όχι μόνο την άφεση, αλλά δέχθηκε στην ψυχή του και τη θεραπεία.

Πώς όμως πενθούσε; Ας ακούσουμε πάλι τον ίδιο να μας λέει: *«Με μαστίγωναν οι θλίψεις και οι αδικίες όλη την ημέρα και ήλεγχα τον εαυτό μου συνεχώς μήπως και έχω πέσει σε κάποια αμαρτία» (Ψαλμ. 72, 14)* και *«όλη την ημέρα πενθούσα και σκυθρώπαζα και ταπείνωνα τον εαυτό μου» (Ψαλμ. 34, 14)...*

Εμπρός λοιπόν, αδελφοί μου, **ας προσκυνήσουμε και ας προσπέσουμε και ας κλαύσουμε**, -όπως ο ίδιος Προφήτης μας προτρέπει- **ενώπιον του Κυρίου** που μας έπλασε και μας κάλεσε σε μετάνοια και σ' αυτή **τη σωτήρια λύπη, το πένθος και την κατάνυξη**. Κι αυτό, γιατί εκείνος που δεν έχει λύπη, δεν έχει υπακούσει σ' Εκείνον που έχει κάνει την κλήση, δεν έχει συναριθμηθεί με τους προσκαλεσμένους Αγίους του Θεού, ούτε, ασφαλώς, θα αξιωθεί να λάβει την παρηγοριά εκείνη που έχει υποσχεθεί ο Κύριος στο Ευαγγέλιο. Γιατί Εκείνος λέει: *«Είναι μακάριοι εκείνοι που πενθούν, διότι αυτοί θα βρουν παρηγοριά» (Ματθ. 5, 4).*

*

Υπάρχει *κανένας* που μπορεί να ισχυρισθεί ότι δεν έχει αμαρτίες και γι' αυτό δεν χρειάζεται το πένθος; Αλλά και αν ακόμα λέγαμε κάτι τέτοιο -πράγμα σχεδόν αδύνατον, αφού και μόνο το να έχει φθάσει κανείς στη μετριοπάθεια είναι μεγάλο κατόρθωμα- όμως στην αρχή του λόγου μας αναφέραμε και **μια ακόμα αιτία πένθους**. Οι μαθητές του Χριστού λυπούνταν επειδή δεν θα έβλεπαν πλέον τον Μόνο και Αληθινό Αγαθό, Τον Διδάσκαλο και Σωτήρα τους. Εκείνου και εμείς τώρα τη θέα στερούμαστε. Και όχι μόνο Εκείνον αλλά και την τρυφή του Παραδείσου. Διότι ξεπέσαμε από αυτή και ανταλλάξαμε τον απαθή εκείνο τόπο με τον εμπαθή και επίπονο τούτο χώρο που τώρα ζούμε. **Στερηθήκαμε την πρόσωπο με Πρόσωπο συνομιλία μας με τον Θεό**, την συναναστροφή με τους Αγγέλους Του και την ατελεύτητη ζωή.

Ποιός λοιπόν, γνωρίζοντας το τι έχουμε στερηθεί, δεν θα πονέσει και δεν θα πενθήσει γι' αυτό; Αν υπάρχει κάποιος που το γνωρίζει και δεν το κάνει, τότε,

σίγουρα, αυτός **δεν είναι πιστός**.

Επομένως, εμείς τώρα που γνωρίζουμε, με τη θεόπνευστη διδασκαλία της Αγίας Γραφής, τι έχει συμβεί, **ας πενθήσουμε τους εαυτούς μας**, αδελφοί, και **ας καθαρίσουμε τους μολυσμούς που έχουμε υποστεί από τις αμαρτίες που έχουμε διαπράξει, με το σωτήριο πένθος**. Έτσι και το **έλεος** του Θεού θα βρούμε και τον **Παράδεισο** θα ανακτήσουμε και την αιώνια **παρηγοριά** και **ανάπαυση** θα απολαύσουμε.

*

Αυτή τη ζωή, μακάρι όλοι να την αποκτήσουμε, με τη Χάρη και φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, στον Οποίο πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνηση, μαζί με τον Αναρχο Πατέρα και το Πανάγιο και Αγαθό και Ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

*(Πηγή: Απόσπασμα από το βιβλίο «ΩΔΗ ΣΤΟ ΕΦΗΜΕΡΟ: Η Λύπη κατά τους Πατέρες», Εκδόσεις «*ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ*» Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Καρέα).*

"*Η Άλλη Όψις θα ήθελε θερμά να ευχαριστήσει την γερόντισσα της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Καρέα, για την ευλογία της για την δημοσίευση αποσπάσματος του βιβλίου, που πιστεύουμε πως θα είναι πολύ ωφέλιμο για όλους τους αναγνώστες του.*"

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

Για το Πνεύμα της Λύπης (Αββάς Κασσιανός)

Για τη Λύπη (Αντίοχος Μοναχός)

Λύπη και αθυμία (Αγ. Ιωάννης Χρυσόστομος)

Ο φόβος (Jean Claude Larchet)

Η θεραπευτική του φόβου: Ο φόβος του Θεού (Jean Claude Larchet)

...για την Κατάθλιψη (απόσπασμα) (Γέροντας Πορφύριος Ιερομόναχος)

Θλίψεις (Αγ. Δημήτριος του Ροστώφ)

Η κατάθλιψη σήμερα (μοναχός Μωυσής Αγιορείτης)

Κατάθλιψη: Η 'σιωπηλή επιδημία' (Σεβασμ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγ. Βλασίου Ιερόθεος)

Αντιμέτωποι με την κατάθλιψη (Μοναχή Ειρήνη)

Θλίψη και κατάθλιψη (μοναχός Μωυσής Αγιορείτης)